

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

ГОЛОДОМОР 1932–1933

ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Картина Ніни Марченко «Мати 1933-го»

Розробники презентації – Олена Охрімчук, Ганна Байкеніч

Картина Віктора Цимбала «Рік 1933»

ГЕНОЦИД –

зумисні злочинні дії,
спрямовані на цілковите або
часткове знищення
національних, етнічних,
расових або релігійних груп

ГОЛОДОМОР –

акт геноциду проти
Українського народу,
результат спеціально
організованого комуністичним
керівництвом штучного голоду
у 1932 –1933 роках, що
спричинив загибель
мільйонів людей

Передумови Голодомору

Розкуркулення

ліквідація заможних селянських господарств

Здійснювалася для:

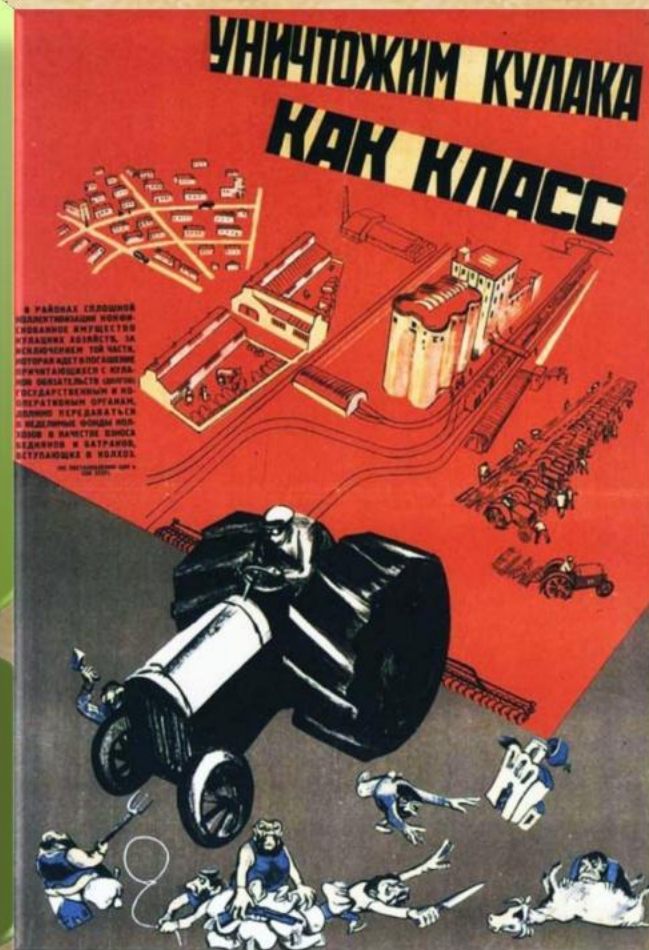
- для зміцнення матеріальної бази колгоспів;
- залякування загальної маси селян;
- знищення спротиву.

Здійснювалася шляхом:

- позбавлення власності;
- податкового тиску;
- репресій;
- депортацій

Понад 352 тисячі селянських господарств ліквідовано у 1928–1931 роках.

285 тисяч сімей чисельністю майже 1 мільйон осіб вивезено за межі України до середини 1930-х років

Передумови Голодомору

Терор проти національної інтелігенції

Судовий процес над СВУ. Харків. 1930 рік.

На лаві підсудних – **45 осіб**. Невдовзі заарештовано ще **700 підозрюваних**

Водночас з терором проти селянства комуністичний режим розпочинає фабрикувати кримінальні справи проти української інтелігенції – вчених, вчителів, письменників, режисерів, священників, працівників державних установ, діячів культури

Найбільші сфабриковані справи: «Спілки визволення України» (СВУ, 1929–1930), «Контрреволюційної шкідницької організації в сільському господарстві України» (1930), «Військово-офіцерської контрреволюційної організації» (1930–1931), «Українського національного центру» (УНЦ, 1930–1932), «Трудової селянської партії» (ТСП, 1931), «Української військової організації» (УВО, 1932–1933)

Розкуркулення

Розкуркулена сім'я
на руїнах хати.
Донеччина.
Початок 1930-х років

Вилучення майна
під час обшуку.
Поділля. 1931 рік

Доставка майна
розкуркулених селян на
бригадний двір. 1932 рік

ЯК РЕАЛІЗОВУВАЛИ ГЕНОЦИД В УКРАЇНІ?

Вилучення зерна у селян. Миколаївщина. 1933 рік

Встановлення нереального плану хлібозаготівлі, виконання якого здійснювалося через застосування насильницьких методів вилучення в селян зернових культур

Занесення на «чорні дошки» – ізоляція та застосування спеціальних репресій до сіл, що не виконували хлібозаготівельні плани та/або чинили опір

Впровадження натуральних штрафів – конфіскація 15-ти місячної норми м'яса (згодом – картоплі, сала, продуктів тривалого зберігання) за невиконання плану хлібозаготівель окремими господарствами

ЯК ЦЕ РОБИЛОСЯ?

ПРО ЗАХОДИ ДО ПІДСИЛЕННЯ ХЛІБЗАГОТІВЕЛЬ. ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР.

Щоб забезпечити виконання зменшеної план хлібозаготівель, зобов'язати обліковими та районними в своїй роботі керуватися такими настановами.

1. Цілковито виконати план хлібозаготівель, закінчити до 1 січня 1933 р. та утворити наслідних фондів до 10 січня 1933 р.

2. Зборювати будь-які вкраєні всі натуральні фонди, утворені в колгоспах, які незалежно виконують план хлібозаготівель.

3. Зобов'язати РНК негайно організувати найсуворішу перевірку наявних фондів у колгоспах, які незалежно виконують хлібозаготівель, фактичних розмірів цих фондів і місць зберігання, а також встановити в усіх колгоспах відповідальних осіб за наявність зберігання цих фондів.

Відповідальність за виконання цього повелі на годі РНК.

4. Надати РНК право перераховувати до фонду хлібозаготівель усі натуральні фонди, що утворені в колгоспах, які незалежно виконують план хлібозаготівель.

Застосувати цей пункт у частині наслідних фондів доповняється з попередньої частини обліковому до кожного окремого колгоспу.

5. З оглядом цієї постанови прийняти вилучення будь-яких натуральних фондів по всіх колгоспах, що незалежно виконують план хлібозаготівель.

6. Колгоспи, які незалежно виконують план хлібозаготівель та які викладають натуральні фонди за трудовим порядком громадського керування, а також у формі «кварталів», «кооперативів», «виплат» фондів, повинні негайно організувати повернення незаконно розданого хліба в такі місця зберігання його як в колгоспах плану хлібозаготівель.

7. Зобов'язати обліковими та районними комісарів притягнути голів управ та всіх колгоспів до суворої відповідальності за розриви колгоспного хліба.

Вилучення незаконно розданого та одержаного хліба треба в першу чергу урвати у членів управ колгоспів, адміністративно-службового персоналу, комерсиків тощо.

8. Зобов'язати РНК негайно організувати вилучення в окремих колгоспах та осібників хліба, розданого в колгоспах та радгоспах під час збирання, молотьби, перевозу хліба до комор, на зсипування.

При цьому вилучити хліб треба в першу чергу у всіхних лідерів, вачів, що не мають трудових, але мають запаси хліба.

Здійснюючи ці заходи, РНК повинні спиратися на колгоспників-ударників та передовиків, що в усіх с-г. визначають на полі, в молотні та інших місцях.

ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ХЛІБЗАГОТІВЕЛІ В ОДИНОСОПНОМУ СЕКТОРІ. ПОСТАНОВА РНК УСРР.

На додаток до своєї постанови з 11 листопада 1932 р. про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі, РДА НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ухвалило:

1. Установити повну відповідальність за виконання плану хлібозаготівель, як до контрактиції, так і по самообов'язаннях, натуральні штрафи порядку додаткових заходів по хлібозаготівель у розмірі 15-місячної норми зберігання хліба.

Застосування цих штрафів провадить староста в попередньому доповіді в усіх окремих випадках РНК.

встановити розміри натуральних штрафів (вартість хліба в місці) та строки господарського стану та умов комерсиків.

9. Притягнути до суду на підставі постанови РНК УСРР з 7 серпня 1932 р. «Про скорочення державних підприємств, колгоспів та про змінення власності (соціалістичної власності)», як роздані державного та громадського майна, бухгалтерів, працівників, комерсиків, заводників, вачів, що вилучили хліб, складати брехливі облікові відомості, що агітують розтривкування та крадіжки, щоб агітувати колектив план хлібозаготівель та інші державні підприємства.

10. До колгоспів, що принесли розрив план хлібозаготівель, злісно зважали на хлібозаготівель, застосувати натуральні штрафи порядку додаткових заходів з висотою в розмірі 15-місячної норми зберігання даним колгоспом в місці як усунування худоби, так і худоби колгоспників.

Райвиконкоми застосувати ці штрафи в повному дозволу кожного окремого випадку обліковому.

Розмір штрафів (у місяці) цих штрафів РНК встановити відповідно до господарського стану кожного окремого колгоспу.

Накладання штрафів не звільняє колгоспи від виконання зменшеного плану хлібозаготівель.

Доповнити РНК у випадках, коли колгоспи застосували заходи для забезпечення виконання плану хлібозаготівель на встановлені терміни, ці штрафи скасувати.

Скасування ці штрафів можна в попередньому випадку обліковому.

11. РНК УСРР застерігає РНК, старостів і місцевих працівників при застосуванні цих штрафів, особливо в частині накладання натуральних штрафів і інших репресій, проти підданців високій боротьбі за хліб тоном адмініструванням.

Застосування цих штрафів треба щільно пов'язати з широким розгортанням масової економічно-виховної роботи серед колгоспників і членів на організаційно-господарське зміцнення колгоспів.

Викладання натуральних штрафів та інших репресивних заходів — є забезпечення виконання повнотой хлібозаготівельних планів.

Голова Ради Народних Комісарів УСРР В. УСРР
Керівничий спрам Ради Народних Комісарів УСРР В. ЛЕГКИЙ

Голова Ради Народних Комісарів УСРР В. ЧУБАР
Керівничий спрам Ради Народних Комісарів УСРР В. ЛЕГКИЙ

735

районів, сіл,
хуторів, колгоспів,
радгоспів, МТС,
кущів і артілей
в Україні занесено
на «Чорні дошки»
у 1932 –1933 роках

1. Село Вербки—Павлоградського району
2. Село Гаврилівка — Межибізьського району
3. КОЛГОСП «КОМІНТЕРН» — АПОСТОЛІВСЬКОГО РАЙОНУ.
4. КОЛГОСП «ЧЕРВОНЕ КОЗАЦТВО» — АПОСТОЛІВСЬКОГО Р-НУ.
5. КОЛГОСП ІМ. ШЕВЧЕНКА — БЕРДІАНЬСЬКОГО РАЙОНУ.
6. КОЛГОСП «ЧЕРВОНІІ СТЯГ» — БЕРДІАНЬСЬКОГО РАЙОНУ.
7. КОЛГОСП «КОМІНТЕРН» — ВАСИЛЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ.
8. КОЛГОСП ІМ. ЧУБАРЯ — ВАСИЛЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ.
9. КОЛГОСП ІМ. СТАЛІНА — В. БІЛОЗЕРСЬКОГО РАЙОНУ.
10. КОЛГОСП «КОМІНТЕРН» — В. БІЛОЗЕРСЬКОГО РАЙОНУ.
11. КОЛГОСП «КОМІНТЕРН» — В. ЛЕПЕТИНСЬКОГО РАЙОНУ.
12. КОЛГОСП «БЛОХЕРА» — В. ЛЕПЕТИНСЬКОГО РАЙОНУ.
13. КОЛГОСП «ЗАПОРЖЕЦЬ» — ГЕНІЧЕСЬКОГО РАЙОНУ.
14. КОЛГОСП «ОБОРОНА КРАЇНИ» — ГЕНІЧЕСЬКОГО РАЙОНУ.
15. КОЛГОСП «17 Листопада» — КОЛ АРІВСЬКОГО РАЙОНУ.
16. КОЛГОСП «КОМІНТЕРН» — КОЛАРАВСЬКОГО РАЙОНУ.
17. КОЛГОСП ІМ. ВОРОШИЛОВА — КРИВОРІЗЬКОГО РАЙОНУ.
18. КОЛГОСП «ЧЕРВОНА УКРАЇНА» — КРИВОРІЗЬКОГО РАЙОНУ.
19. КОЛГОСП «ЧЕРВОНІЙ ПРАПОР» — МАГДАЛИНСЬКОГО РАЙОНУ.
20. КОЛГОСП «ГІГАНТ» — МАГДАЛИНСЬКОГО РАЙОНУ.
21. КОЛГОСП «ЛЕНИНСЬКИЙ ШЛЯХ» — МЕЖІВСЬКОГО РАЙОНУ.
22. КОЛГОСП «РЕЙХЕНФЕЛЬД» — МОЛОЧАНСЬКОГО РАЙОНУ.
23. КОЛГОСП «АВАНГАРД» — МОЛОЧАНСЬКОГО РАЙОНУ.
24. КОЛГОСП «ШАХТАР» — НИКОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ.
25. КОЛГОСП ІМ. ЛЮБИМОВА — Н. ВАСИЛЬСЬКОГО РАЙОНУ.
26. КОЛГОСП «ГІГАНТ» — Н. ВАСИЛЬСЬКОГО РАЙОНУ.
27. КОЛГОСП «ШЛЯХ ЛЕНІНА» — Н. СИРОГІЗЬКОГО РАЙОНУ.
28. КОЛГОСП «ШИРОКЕ ПОЛЕ» — Н. СИРОГІЗЬКОГО РАЙОНУ.
29. КОЛГОСП «ВІЛЬНИЙ СТЕП» — ПАВЛОГРАДСЬКОГО РАЙОНУ.
30. КОЛГОСП «КОМІНТЕРН» — ЧЕЧЕЛ. СІЛЬР., П'ЯТИХ ТЬСЬОК
31. КОЛГОСП «10-РІЧЧЯ ЖОВТНЯ» — ЧЕЧЕЛ. СІЛЬРАДИ, П. ХАТСЬКОГО РАЙОНУ.
32. КОЛГОСП «ІНТЕРНАЦІОНАЛ» — СОЛОНЯНСЬКОГО РАЙОНУ.
33. КОЛГОСП «РАДЯНСЬКА УКРАЇНА» — СОЛОНЯНСЬКОГО РАЙОНУ.
34. КОЛГОСП ІМ. ПЕТРОВСЬКОГО — БЕРЕСТІЯ, СІЛЬРАДИ, Ц. СТЯНТИНІВСЬКОГО РАЙОНУ.
35. КОЛГОСП «14-РІЧЧЯ ЖОВТНЯ» — Ц. КОСТЯНТИНІВСЬКОГО РАЙОНУ.
36. КОЛГОСП «ЗЕЛЕНИЙ ЛАН» — БОМЕДАРІВСЬКОГО РАЙОНУ.
37. КОЛГОСП «ЗЕЛЕНИЙ ГАЙ» — БОМЕДАРІВСЬКОГО РАЙОНУ.
38. КОЛГОСП «П'ЯТИРІЧКА» — Н. ТРОЦЬКОГО РАЙОНУ.
39. КОЛГОСП «ЧЕРВОНА УКРАЇНА» — Н. ТРОЦЬКОГО РАЙОНУ.
40. КОЛГОСП «ПРОГРЕС» — В. ТОКМАЦЬКОГО РАЙОНУ.
41. КОЛГОСП «ЧЕРВОНА ЗІРКА» — В. ДНІПРІВСЬКОГО РАЙОНУ.
42. КОЛГОСП ІМ. ПЕТРОВСЬКОГО — В. ДНІПРІВСЬКОГО РАЙОНУ.
43. «КОМІНТЕРН» — ЛІЗОВАТСЬКОЇ СІЛЬР., ЛІХІВСЬКОГО РАЙОНУ.
44. КОЛГОСП ІМ. ВОРОШИЛОВА — ЛІЗОВАТСЬКОЇ СІЛЬРАДИ, ЛІХІВСЬКОГО РАЙОНУ.

ЯК РЕАЛІЗОВУВАЛИ ГЕНОЦИД В УКРАЇНІ?

Обмеження вільного пересування селян з метою пошуку продовольства, заборона виїзду з України

Проведення постійних обшуків з вилученням зерна, насіннєвих запасів, майна, одягу, всіх продуктів харчування, готової їжі

Посилення репресій проти всіх, хто наважувався чинити спротив владі

МИ ЗВИНУВАЧУЄМО!

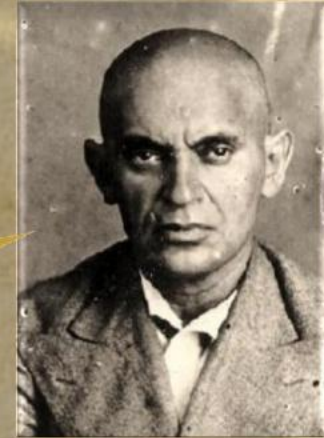

“Питання зараз стоїть так: буде в нас хліб – буде радянська влада. Не буде хліба – радянська влада загине. А хто зараз має хліб? Реакційний український мужик та реакційний кубанський козачок. Вони не віддадуть нам хліба добровільно. Його треба забрати...” В'ячеслав Молотов. 1932 рік

“Селянин приймає нову тактику... він хоче згноїти зерно, щоб задушити радянський уряд кістлявою рукою голоду. Але ворог прорахувався. Ми покажемо йому, що таке голод. Ви мусите зібрати все до останньої зернини і відразу відправити на заготівельний пункт...”
Станіслав Косіор. 1930 рік

“Ваше завдання дістати збіжжя всіма способами. Видушіть його з них, де вони його б не заховали – із печей, з-під постелі, з льохів чи із задвірків. Ви, партійні бригади, мусите навчити село, що означає більшовицька рішучість... Не бійтеся вживати крайніх методів. За вами стіною стоятиме партія... Краще зробити забагато, як замало”.
Із промови Хатаєвича перед партійними активістами, яких направляли в села для підсилення хлібозаготівель. Осінь 1932 року

“Радянська Україна є одним із осередків особливо гострої класової боротьби і затятого опору... Приклад радянської України за минулі роки (1932-1933) надзвичайно повчальний”.
Із виступу Власа Чубаря на XVII з'їзді ВКП(б).
4 січня 1934 року

ДИКТАТОР ГЕНОЦИДУ І ЙОГО ПОСІПАКИ

СТАЛІН (Джугашвілі) Йосип

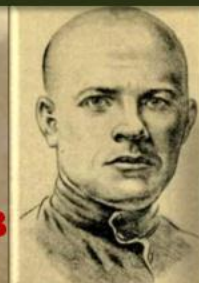
МОЛОТОВ (Скрябін) Вячеслав

КАГАНОВИЧ Лазар

ПОСТИШЕВ Павло

КОСІОР Станіслав

ЧУБАР Влас

ХАТАЄВИЧ Мендель

АПЕЛЯЦІЙНИЙ
СУД МІСТА КИЄВА
ПОСТАНОВОЮ
ВІД 13 СІЧНЯ 2010 РОКУ
ВИЗНАВ ЇХ ВИННИМИ
в умисній організації
геноциду частини
української
національної групи

ГОЛОДОМОР ЗАБРАВ

4,5 мільйонів

життів, із них

3,9 мільйонів

через

надсмертність;

0,6 мільйонів

ненародженими

(за оцінками Інституту
демографії та соціальних
досліджень НАН України
імені М. Птухи)

У червні 1933 року

в Україні помирали:

ЩОДОБИ – 34 170 осіб

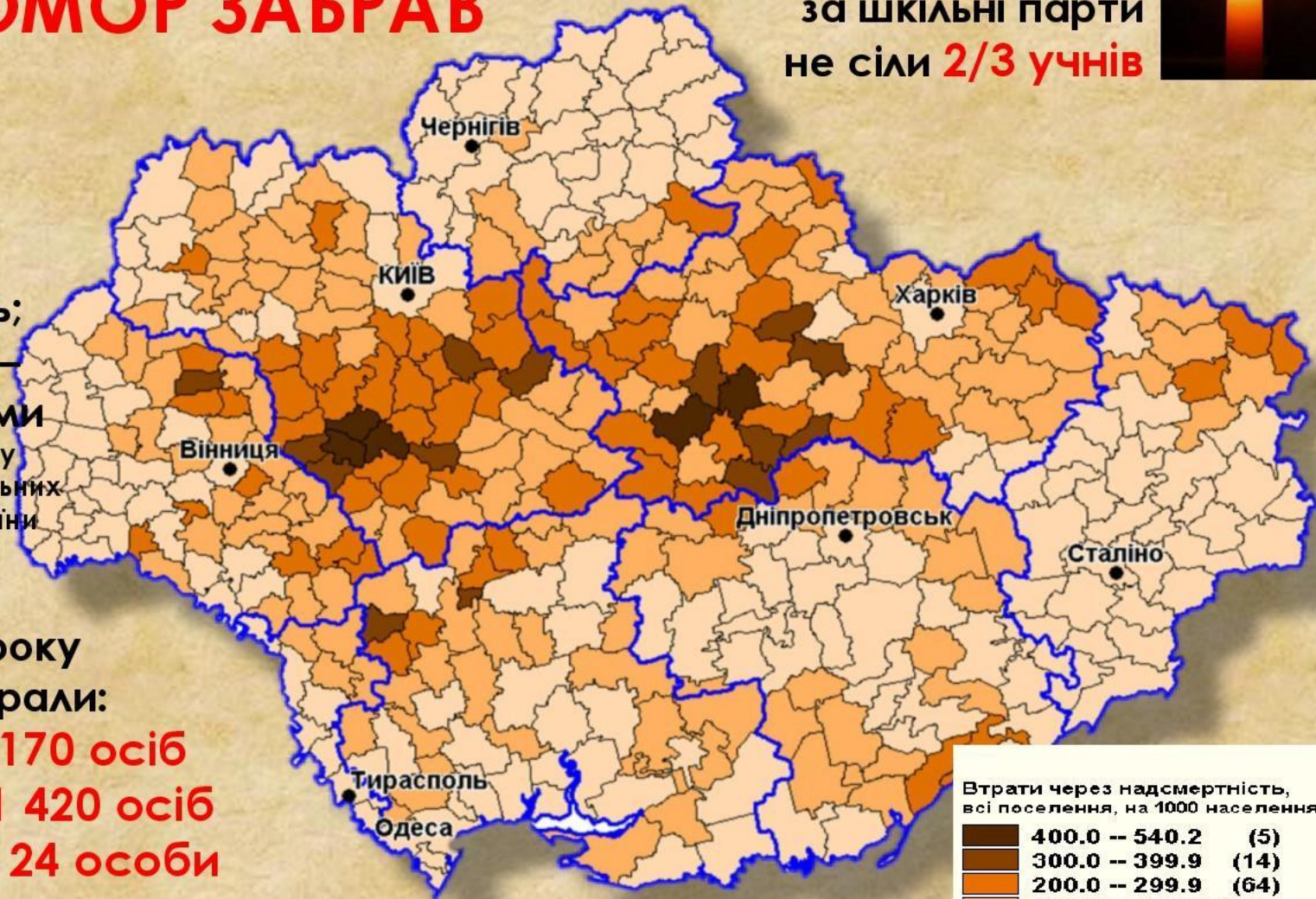
ЩОГОДИНИ – 1 420 осіб

ЩОХВИЛИНИ – 24 особи

У вересні 1933-го

за шкільні парти

не сіли 2/3 учнів

Деякі історики вважають, що кількість жертв була більшою та сягала близько 7 мільйонів осіб

Хвилинка мовчання

